

EEN KAARTENSET ALS KRACHTIG
INSTRUMENT DAT ZIJN PLEK VINDT
IN HET MBO EN HBO

De STUURkracht Challenge: student agency bevorderen in mbo en hbo

In een wereld die onophoudelijk beweegt, groeit het besef dat leren meer is dan kennis vergaren. Het is het vermogen je eigen koers te bepalen, je stem te vinden en richting te geven aan je pad. Daar ligt het hart van student agency, of wel stuurkracht. Om studenten en docenten te ondersteunen die stuurkracht te versterken, is de STUURkracht Challenge ontwikkeld. Een speelse, laagdrempelige en effectieve kaartenset die gesprekken opent, inzichten verdiept en aanzet tot handelen. De challenge is ontwikkeld in co-creatie met studenten, docenten en experts in een cyclus van testen, bijstellen en verfijnen. Het resultaat is een krachtig instrument dat zijn plek vindt in het mbo en hbo.

ZWAAN ZWART, HARRY STOKHOF, KYLE VAN DEN LANGENBERG, JANINE HAENEN

Mbo en hbo bereiden studenten voor op een samenleving vol complexe vraagstukken en een leven lang leren. Dat vraagt om zelfsturing, veerkracht en een actieve leerhouding (OECD, 2018; De Bruin & Verkoeijen, 2022). Student agency betekent dat studenten hun leerproces doelgericht sturen en invloed uitoefenen op hun leeromgeving (Bandura, 2018). Vooral in innovatieve leeromgevingen is dat cruciaal. Het blijkt dat veel studenten worstelen om voldoende stuurkracht te ontwikkelen, terwijl docenten zoeken naar manieren om dit proces effectief te begeleiden (Kuhn et al., 2022). Daarom is met ontwerponderzoek een kaartenset ontwikkeld om student agency

te bevorderen. Met literatuuronderzoek, validatiesessies met experts, iteratieve ontwikkelsessies en spelsessies met studenten en stakeholders uit mbo (RijnIJssel, ROC Nijmegen en Noorderpoort) en hbo (De Haagse Hogeschool en HAN) is de STUURkracht Challenge ontwikkeld.

WAT IS STUURKRACHT?

Student agency is het vermogen om doelgericht en zelfregulatief je leergedrag te sturen en de leeromgeving te beïnvloeden (Bandura, 2018). In de Nederlandse (onderzoeks) literatuur wordt student agency vaak stuurkracht genoemd (Oolbekkink-Marchand, 2017). Voor de toegankelijkheid van het spel voor mbo- en hbo-studenten is bewust voor deze

Nederlandse term gekozen. Ook in dit artikel. Stuurkracht ontstaat door interactie tussen de student (de 'agent') en de omgeving, gevormd door persoonlijke kenmerken, leervaardigheden en karakteristieken van de context (Bandura, 2018; Biesta & Tedder, 2007; Jääskelä, 2021). Hierbinnen onderscheiden we drie dimensies:

1. Doelen en koers bepalen: weten waar je naartoe wilt en richting geven aan je leerloopbaan.
2. Kwaliteiten herkennen en inzetten: inzicht hebben in je sterke kanten en die benutten, terwijl je verkent wat je nog wilt leren.
3. Omgaan met omgevingsfactoren:
4. Bewust leren omgaan met factoren buiten jezelf (studie, stage, werk en privé) zodat je koers kunt houden.

HOE VERSTERKEN STUDENTEN HUN STUURKRACHT?

Uit onderzoek blijkt dat stuurkracht zich ontwikkelt in interactie met de beroepspraktijk (Zitter & Hoeve, 2012) en leeromgevingen die opleiding en werk verbinden (Buijs & Oolbekkink-Marchand, 2021). De zelfdeterminatie theorie (Ryan & Deci, 2020) laat zien dat studenten stuurkracht ontwikkelen wanneer zij:

- betekenisvolle keuzes kunnen maken,
- reflecteren op ervaringen,
- feedback ontvangen van medestudenten(peers) en begeleiders,
- een gevoel van autonomie, competentie en verbondenheid ervaren.

WAT IS DE BEHOEFTE VAN DOCENTEN?

Veel docenten herkennen het belang van stuurkracht, maar ervaren handelingsverlegenheid: Hoe begeleid je studenten in het nemen van regie, zonder zelf die regie over te nemen? Docenten willen studenten activeren, maar missen soms de tools of taal om dit structureel te doen. Ze zoeken werkvormen die passen in hun onderwijspraktijk en studenten daadwerkelijk in beweging brengen.

DE STUURKRACHT CHALLENGE: EEN HANDREIKING VOOR STUDENTEN EN DOCENTEN

De STUURkracht Challenge is een laagdrempelig, praktisch kaartenspel waarmee studenten samen actief aan hun ontwikkeling werken. De challenge is ontwikkeld in co-creatie met docenten, studenten en experts, en steeds verfijnd op basis van praktijkervaringen. De Challenge bestaat uit drie soorten kaarten:

- Rollenkaarten: vijf persona's (Ondernemer, Verbinder, Bestuurder, Denker, Uitzoeker) met elk unieke kwaliteiten en gedragskenmerken.
- Actiekaarten: stimuleren kleine, haalbare stappen om aan STUURkracht te werken.
- Hulpkaarten: bieden vragen die studenten helpen te reflecteren en gedachten concreet te maken.

Deze kaarten geven stuurkracht een tastbare vorm en laten zien hoe je die kunt inzetten.

WAT MAAKT DE CHALLENGE EFFECTIEF?

Studenten kiezen een persoonlijke uitdaging, bijvoorbeeld meer vragen stellen op stage of op tijd starten met leren. Vervolgens gaan zij hierover met elkaar in gesprek. Ze delen erva-

Meer weten?

Wie meer wil weten over de STUURkracht Challenge of over stuurkracht in de eigen opleiding, kan terecht op han.nl/stuurkracht-challenge. Daar vind je (printable) materialen, achtergrondinformatie, praktijkervaringen en een video waarin het spel wordt uitgelegd.

EEN KAARTENSET OM STUDENT AGENCY TE BEVORDEREN

ringen, ontdekken overeenkomsten en verschillen en bouwen samen nieuwe perspectieven. Zo ontstaat een leerproces dat zowel individueel als collectief is.

In de dialoog gebruiken studenten de kaarten om taal te geven aan hun kwaliteiten en ontwikkelpunten. De kaarten bieden houvast en inspiratie voor concrete stappen. Zo ervaren studenten stuurkracht als iets tastbaars, zichtbaar in keuzes en situaties waarin ze hun koers bepalen. De kracht van de STUURkracht Challenge zit in de combinatie van deze elementen:

- Eigen keuze: studenten kiezen hun uitdaging, wat eigenaarschap en motivatie versterkt.
- Kleine stappen, grote impact: doelen worden haalbaar en succeservaringen ontstaan.
- Peer feedback: studenten leren met en van elkaar.
- Concreet en visueel: persona's en kaarten maken stuurkracht zichtbaar en gesprekken toegankelijk.

WAT ERVAREN STUDENTEN?

Studenten die de STUURkracht »

FOTOGRAFIE: MET DANK AAN DE AUTEURS

Challenge hebben gespeeld, vertellen dat zij:

- meer inzicht kregen in hun kwaliteiten en ontwikkelpunten,
- de actiekaarten nuttig vonden,
- meer grip ervaren op hun leerproces,
- zich zelfverzekerder voelen bij keuzes maken,
- gemotiveerder zijn omdat zij zelf mochten kiezen.

Een student zei:

'Ik heb geleerd om dieper en kritischer naar situaties te kijken, om niet alleen het probleem te zien maar ook in oplossingen te denken, en dat je ontzettend veel kunt leren van elkaar.'

Ook docenten zien het verschil: studenten worden actiever, durven meer, en reflecteren dieper.

DE STUURKRACHT CHALLENGE IS FLEXIBEL INZETBAAR

STUURKRACHT CHALLENGE IN DE OPLEIDING

De STUURkracht Challenge is flexibel inzetbaar in studieloopbaanbegeleiding, projectonderwijs of keuzedelen. Ze sluit aan bij docenten die zoeken naar werkvormen die studenten stimuleren tot eigenaarschap, zonder zelf de regie over te

nemen. De challenge kan in één sessie worden gespeeld, bijvoorbeeld tijdens een stage- of projectgesprek, maar kan ook terugkeren in een bredere leerlijn. Zo ontstaat ruimte voor actie, ervaring en reflectie.

WAT VRAAGT DIT VAN DE DOCENT?

De docent is in de challenge geen controleur, maar een coach. Belangrijke aandachtspunten zijn:

- Verbind met de praktijk: sluit aan bij actuele stage-ervaringen of projecten.
- Creëer een veilige leeromgeving waarin studenten durven kiezen, proberen en falen.
- Stel open vragen, luister actief, oordeel niet te snel en moedig reflectie aan.
- Stimuleer eigenaarschap, ook bij kleine of onverwachte doelen.
- Gun tijd: stuurkracht ontwikkelen kost oefening en herhaling. ■

- ZWAAN ZWART, DOCENT ONDERZOEKER
PRACTOORAAT LLO | NOORDERPOORT

Z.ZWART@NOORDERPOORT.NL

- HARRY STOKHOF, ONDERZOEKER

| HOGESCHOOL VAN ARNHEM EN

NIJMEGEN(HAN) HARRY.STOKHOF@HAN.NL

- KYLE VAN DEN LANGENBERG, ONDERZOEKER

| HOGESCHOOL VAN ARNHEM EN NIJMEGEN,

KYLE.VANDENLANGENBERG@HAN.NL

- JANINE HAENEN, ONDERWIJS ADVISEUR | DE

HAAGSE HOGESCHOOL, J.HAENEN@HHS.NL

Literatuur

- > Bandura, A. (2018). [Toward a Psychology of Human Agency: Pathways and Reflections](#). *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), 130 – 136.
- > Biesta, G., & Tedder, M. (2007). Agency and learning in the life course: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults*, 39(2), 132–149
- > Buijs, E., & Oolbekkink-Marchand, H. (2021). Opleiden voor vernieuwingsonderwijs. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 42 (2).
- > De Bruin, A. & Verkoeijen, T. (2022). *Self-regulation of study trajectories. NRO Program committee for higher education*. Significant questions in higher education – Essay theme 3.
- > Jääskelä, P., Heilala, V., Kärkkäinen, T., & Häkkinen, P. (2021). [Student agency analytics: learning analytics as a tool for analysing student agency in higher education](#). *Behaviour & Information Technology*, 40(8), 790–808.
- > Künn, A., Abbink, H., Baumann, S., van Elferen, S., & Fouarge, D. (2022). *Leven lang ontwikkelen in Nederland (No. 001)*. Maastricht University, Research Centre for Education and the Labour Market (ROA).
- > OECD (2018). [The future of education and skills education 2030](#).
- > Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). [Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions](#). *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.
- > Zitter, I., & Hoeve, A. (2012). Hybride leeromgevingen: Het verweven van leer- en werkprocessen. Utrecht/'s-Hertogenbosch: Expertisecentrum Beroeps- onderwijs.